

klaren, al mag zij niet gerechtvaardigd worden. De sterkste Christen heeft immers nog behoefte aan geestelijke steun, en uit den aard van de gemeenschap der heiligen vloeit het vanzelf voort, dat ieder lid van het lichaam des Heeren zijne gaven ten nutte van andere lidmaten moet besteden. Vandaar dan ook het verschijnsel, dat alle waarlijk Christelijke arbeid, op den duur, weer tot de Kerk terugkeert. De Christenen staan niet op de wereld los van elkaar, als militairen in 't gelid; maar in betrekking met elkaar, als leden van een lichaam. Wie dit uit het oog verliest, doet veel vergeefs werk, en wie zegt alleen voor Jezus te arbeiden, en met de Kerk niets te doen te hebben, zegt eenvoudig een dwaasheid. Tot krachtig en vruchtbaar werken is, ook op het gebied van het Koninkrijk Gods, vereeniging noodig. Heeft men het punt van vereeniging niet in de Kerk, dan zoekt men het elders. Het bestaan der Zondagsschoolvereeningen strekke hiervan tot bewijs" (nr 17).

RULLMANN.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Voedselverniechting.

II.

De gedachte van goederenleveranties, rechtstreeks tusschen producenten en consumenten is, blijkens een bericht in The Times van 12 Dec. 1932, ook bepleit door Prof. Miles Walker. Deze wijst op de stil geleide weverijen, kolenmijnen, e.d., op de boeren, die hun „koren en aard-appelen" niet kunnen verkopen en hij vraagt, waarom de miljoenen werklozen, hierbij betrokken, niet meer-direct voor elkander zullen gaan werken. Natuurlijk heeft dit vraagstuk zijn variaties van wat ons hier bezighoudt, maar één hoofdgedachte hebben zij toch gemeen, n.l. niet-vesthouden aan wat op dit oogenblik niet meer functionneeren wil, maar zoeken naar nieuwe middelen, nieuwe wegen.

Na dit alles wil ik ook verwijzen naar het instructieve artikel van den Heer Chr. v. d. Heuvel in „Antirevolutionaire Staatskunde", aflev. Nov.—Dec. 1932. Het artikel gaat over „De Land- en Tuinbouwcrisis en de Regeeringsmaatregelen".

We lezen daar op blz. 482: „De melkleverantie in de groote steden is allesbehalve ideaal. De boeren krijgen gewoonlijk een lagen prijs, terwijl de consument veelal een zeer hoogen prijs betaalt".

Wat hier gezegd wordt, betreft alleen de melk. Maar de inhoud van het citaat is een bevestiging van mijn vroegere opmerking. Nu zal ik geen nieuw artikel gaan schrijven over de melk-boeren; ik herinner slechts hiernaar, dat ik in mijn jeugd den melkboer of een zijner kinderen (een heusche „boer", geen slijter, geen fabrieksknecht) dagelijks in mijn ouderlijk huis en bij andere consumenten zag komen om zelf de door hen getapte melk van hun eigen koeien te verkopen. Dat is meer dan 30 jaar geleden, maar ik herinner me nog de prijzen, die werden betaald aan den boer, t.w. 5 cent in den zomer, 6 cent (misschien een enkelen keer hooger) in den winter. Dit was in een kleine provincie stad, waar dus de verkoopmogelijkheden gering zijn. Dat was in een tijd, toen ons geld een grootere koopkracht had dan nu.

Natuurlijk weet ik wel, dat men van alles hier-tegenover kan stellen, zooals: de groote financiële belangen, die de boeren verkregen hebben in hun sindsdien sterk ontwikkelde coöperatieve bedrijven, enz. Ik ken die belangen. Ik weet, dat er ook inderdaad wel reden tot onderscheid is tusschen melk- en bietenboeren enerzijds en de andere boeren en tuinders anderzijds. En omdat ik zelfs niet den indruk wil vestigen de crisis-wetten te bestrijden, doch slechts het citaat van den heer van den Heuvel wilde inlassen tot onze leering, zwijg ik nu verder over dezen inlasch, na een verwijzing, korthedshalve, naar mijn artikel over „Borgen baart Zorgen", in De Reformatie van 13 Februari 1931.

Dat gedeelte van de tegenwoordige productie onverkoopbaar zouden blijven, is aannemelijk te achten, wanneer wij letten op de boven reeds vermelde eigenschap van onderscheidene culturen, t.w. haar inrichting voor thans verdwenen export-mogelijkheden. En hiermede nader ik tot een der andere schrijvers, die mij verwijst naar mijn opmerking, dat ik in het verband van het bovengenoemde artikel nog niet wilde spreken „over de vereischte verstandelijke inrichting van de bodem-cultuur". Ik liet daarop volgen: „Dit vraagstuk heeft met dit alles niets te maken". Men heeft deze inlasching misverstaan. Mijn bedoeling was deze: die „verstandelijke" cultuur-inrichting heeft niets te maken met de vraag, hoe wij in plotseling opkomende moeilijkheden zullen moeten trachten onze waren zoo goed mogelijk tot haar bestemming te

brengen. Wel zullen die moeilijkheden vanzelf het vraagstuk van de cultuurinrichting aan de orde stellen, omdat elke boer, wanneer hij ziet, dat andere artikelen tegen meer loonnende prijzen te verbouwen zijn, zal trachten zich ook op die producten te werpen. Wij hebben dit in de laatste jaren trouwens reeds weer opnieuw gezien als een gevolg van de tarwewet. Natuurlijk is ook dit onze plicht. Wij moeten niet stuurloos ons laten ronddobberen op de golven van het economische leven, doch trachten met de verstandsgaven, welke ons geschonken zijn, de goede richting voor ons schip te zoeken. Zoo zal, soms geleidelijk, soms geforceerd, (ik herinner aan het „scheuren" van de gronden in de oorlogsjaren), de productie worden aangepast aan de gewijzigde behoeften. Het is de vraag, of de kennis dier behoeften, voor onze boeren, niet vollediger verkregen werd, wanneer zij meer rechtstreeks contact hadden met de consumenten en de mogelijkheden van hun koopkracht beter dan thans konden vaststellen.

Een van mijn brievenmakers maakt nog de opmerking, meer een licht, over „het lichtzinnig crediet geven nu al tal van jaren", waardoor veel te veel zaken zijn opgebouwd, zaken, waarvan het daarin belegde kapitaal dus nu waardeloos is. Hij klaagt in bittere termen over de „agenten van banken", die al te lichtvaardig credieten hebben aangeboden. Het komt ook mij voor, dat deze klacht niet zonder grond is. Doch anderzijds moet ook gehandhaafd blijven de verantwoordelijkheid, die ieder moet dragen voor zijn eigen daden en zoo kan dus de geciteerde opmerking aanleiding zijn om opnieuw op den ernst van onze persoonlijke beslissingen te wijzen. Wij willen daarbij zeker niet verwijten gaan maken aan onze boeren en tuinders, die in hun eenvoud fouten gemaakt hebben, welke door vele anderen, ook in de groote bedrijven, in zeker niet geringere mate, zijn gemaakt. Ik geloof, dat ieder van ons wel zal hebben geleden onder, hetgeen ook hier genoemd mag worden, de na-oorlogs-psychose. Dr Colijn heeft ons bij herhaling ook hierop gewezen, dat een van de oorzaken van de tegenwoordige wereldmoeilijkheden is: de vergrooting der productie-capaciteiten boven alle normale maat. Dit is geschied in de groote bedrijven, ook in de tuinderswereld. En naar mijn meening zal een herstel van de moeilijkheden waar- onder wij heden zuchten, niet anders geschieden dan door de algemeene erkenning, dat vele kapitalen op niet rendabele wijze zijn belegd, dat zij dus feitelijk vernietigd zijn en dat dit dwingt tot kapitaalsafschrijvingen en het loslaten van voorde- ringen, die schuldeischers nu nog stellen. Maar aangezien de menschelijke neigingen zich hiertegen verzetten (wij zien het in het groot opnieuw, wanneer wij letten op de houding van Amerika tegen- over onze genabuude landen), zal, ook al gingen morgen alle grenzen wijd open, de uiteindelijke verbetering vermoedelijk niet eerder intreden, dan wanneer door reeksen van faillissementen de niet- vrijwillig aanvaarde kapitaalverminderingen zijn veranderd in wettig-vastgestelde kapitaalverliezen. Doch over dit onderwerp zal ik, in het verband van dit artikel niet doorgaan; wellicht wijd ik daaraan t.z.t. een zelfstandig artikel. Ik wil nu volstaan met ook hierbij aan te bevelen de lezing van het boven geciteerde artikel van den Heer van den Heuvel, vooral de blz. 469—70.

En nu tenslotte nog een enkel woord naar aan- leiding van het artikel in De Vrije Westfries. Hier- in wordt niet zoo zeer gepolemiseerd tegen mijn beschouwingen, dan wel een nadere uiteenzetting en een verdediging van de toestanden in West- Friesland gegeven.

Ik wil voorop stellen, voorzoover betreft mijn verdediging tegenover De Vrije Westfries, met te herinneren aan de woorden uit mijn bovenbedoeld artikel, dat de door mij veroordeelde voedsel- vernietiging gebeurt „onder den rook der groote steden". De boeren in Noord-Holland moeten zelf be- oordeelen, zoo goed als iedere boer of tuinder in andere deelen van ons land, in hoeverre de om- standigheden hun nog zouden hebben veroorloofd de door mij genoemde verandering in de verkoop- methode toe te passen. Ik wil niet den indruk ves- tigen, alsof ik met mijn beschouwing een concreet aan te duiden groep al dan niet zou hebben willen treffen. Ik heb slechts beoogd, dat ieder zichzelf gaat afvragen, of door hem, in de eerste plaats per- soonlijk, in de tweede plaats in samenwerking met anderen¹⁾, alles, maar dan ook letterlijk alles, tot het uiterste toe, is gedaan, wat men kan doen om de scheppingsorde te bevestigen. Als ieder per- soonlijk zich deze vraag in ernst stelt (en ik houd mij ervan overtuigd, dat onze menschen dat ook stellig willen doen; immers, zonder zulk een over- tuiging ware het dwaasheid zich de moeite van het schrijven te getroosten) is de verbetering reeds verzekerd, omdat dan het oordeel kan ophouden.

Tenslotte wil ik nog instemming betuigen met de critiek, welke De Vrije Westfries oefent op de S. D. A. P., wanneer deze zich verzet tegen de

plannen der regeering „tot ondersteuning van werk- loozen in natura". Als ik het goed zie, is dit toch eigenlijk ook een bevestiging van de gedachte, welke leidraad is geweest bij mijn beschouwingen, n.l. dat van onze producten, onnoodig, een te go- ring kwantum den consumenten en daarmede hun bestemming bereikt.

s Gr.

A. SCHILDER.

¹⁾ „In samenwerking". Ook dat! Ik wil niet, dat de boeren de organisaties, welke zij nu bezitten, ontbinden. Zelfs komt het mij voor, dat juist die organisaties krachtige hulp zouden kunnen verlenen in de door mij voorgestane richting. Maar de dwang, de „verplichting", waarvan een der brievenmakers ook gewaagt, is het gevaar, waartegen in dezen tijd gewaarschuwd moet worden.

IN PERSCHOUWING

Wij „Neo-Calvinisten", zijn de „Joden" van 1 Kor. 1.

Het „Nieuwsblad van het Oosten", „Twentsch Zondags- blad", 52e jrg., no 6, Zaterdag 14 Januari 1933, 2e blad, pag. 1, 4e kolom, eerste bericht onder een advertentie betreffende opruiming van koopjes, geeft volgend weten- schappelijk nieuws:

In de Chr. Geref. Kerk aan de Hofkampstraat sprak Ds W. Heerma uit Aalsmeer Donderdagavond over: „Profeet ondanks zichzelf". Nadat met gezang, Schriftlezing en gebed deze bijeenkomst geopend was, ving Ds Heerma zijn rede aan. Er zijn in de geschie- denis steeds twee machten geweest die strijden tegen de kerk van Christus en tegen elkaar, hoewel één in hun haat tegen de kerk, zegt spr. In de Bijbelsche taal heeten deze machten Joden en Grieken. In de moderne taal intellectualisme en rationalisme, ver- stand en rede.

Beiden worden gevonden binnen den wijden kring van het christendom. De geest van het oude Jodendom, n.l. het zich verheffen op het bezit der waarheid, is volgens spr. bij het katholicisme en bij het neo-Cal- vinisme.

Nu weten wij het dus. „De Wekker", dat eenheid- zoekende orgaan, heeft ons zoo ongeveer tot de „Neo- calvinisten" gerekend, en deze vijftige leerling heeft dus — men ziet, dat ik het verslag niet de noodige voor- zichtigheid gebruik — den term ook in den mond ge- nomen. Nu weten de Twentenaren genoeg; Ds Kersten kan tevreden zijn. Want die spint het meeste garen bij wat „De Wekker" schrijft. Overigens meende ik, dat Paulus in 1 Kor. 1 tusschen Joden en Grieken een heel andere onderscheiding maakte, die men opmerken kan als men de parallellen tusschen ergernis-dwaasheid, kracht-wijsheid, zichtbaar teeken-wijsgeerig stelsel zorg- vuldig nagaat. De spreker van den avond concludeerde, naar het verslag:

De Grieken, de rationalisten, zoeken de waarheid in de wereld, waar zij niet te vinden is en beiden, Joden en Grieken, vragen een teeken.

Na deze beschouwingen stapte de spreker over naar Ninevé, om van Jona te verhalen:

Spr. trekt dan een vergelijking tusschen Ninevé, de miljoenenstad uit den tijd van Jona, die profeet was, ondanks zichzelf, en de moderne wereld.

Er is gelijkenis met het heidense Ninevé. Zijn ook niet in onze kringen zoovele huizen veranderd in muziektempels? Wie zou daar vroeger aan gedacht hebben? vraagt spr.

Even later:

Vandaar ging hij verder naar Ninevé en wandelde door de straten dezer wereldstad der oudheid, met haar drie miljoen inwoners, wien hij verscheen als een profeet door zijn sombere verschijning.

Ja, vooral somber.

Na dit vermoedelijk preek-intermezzo kwam er weer iets van een „oprechte lezing" aan het slot:

Wij willen niet buigen voor het wonder en daarin raakt de godsdienstige wereld vast. Noch de Griek, noch de Jood gelooft in de wonderen; het spreken van de slang, van Bileam's ezel, Jona in den visch, de wereld noemt dat dwaasheid en wil andere te- kenken. Maar, zegt spr., de Christelijke religie steunt juist op wonderen.

De wereld ontkent de wonderen.

„De wereld", dat is dus ook die „Jood", dat is dus ook de neo-calvinist. Over wonderen sprekend, kwam de spreker van het een op het ander:

Er zijn natuurwetten, gelijk de wereld zelf zegt. Maar waar wetten zijn is ook een wetgever die boven de wetten staat en te dus kan opheffen.

Dat laatste is niet neo-calvinistisch, ook niet calvi- nistisch.

Wij zouden op dit slakje geen zout leggen, als de spreker de neo-calvinisten had laten rusten. Nu hij het niet deed, willen wij de oogen helpen openen voor de lichtvaardigheid van dit ge-neocalviniseer. Want dat werkt in Nederland allemaal in de richting van Ds Kersten; niet alleen ik als theoloog heb belang bij deze nawerking van „De Wekker" en zoo. Ook onze Heeren Politiek moeten weten uit welke merkwaardige „bron- nen" daar in Rijssen en zoo de Kersten-stroom gevoed wordt. De theologische verstanden en vooral misverstan- den werken in Nederland zich dadelijk uit in de politiek.